

ТРОЦЬКИЙ ПРО УКРАЇНУ.

Кореспондент рижської газети "Новий Путь" має інтерв'ю з представелем революційної воєнної ради Р.С.Ф.С.Р. Л. Троцьким, повернувшись зі своєї поїздки по Україні.

Вказавши, що цілком поїздки було виснажене питання, до якої міри забезпечені південно-західні території Радянської Федерації від нападу банд, Л. Троцький каже:

— Місяць тому назад, коли я виїжджав, для нас не було сумніву в тім, що ні Польща, ні Румунія не збирають ся серйозно, в крайній разі в найблизшій часі, виставити проти Росії регулярні війська. Мова йшла про спробу нащупати нас при допомозі нерегулярних партизанських савінівських і петлюрівських банд і тільки на випадок, якщо б це вдалося, що наш організм в наслідок голоду в Приволжі і господарських утруднень ослаб на стільки, що перестав напружувати ся і ставити опір, — тоді вони слідом нерегулярних банд мали б правдоподібно намір послати регулярні війська.

Питане про границю, питання про стані самопочуття армії і перше вочередне питання надіслане продовжувати в пограничній поліції — ось ті питання, що були предметом моїх найблизших спостережень.

Настрій українського села.

Се загальне правило: армія в надзвичайно високій ступені відбиває настрої оточуючої її населення. До того часу, поки дух петлюрівщини, національно-куркульської ідеології, мав широкий політичний характер, до того часу наші червоні війська, особливо на Правобережній Україні, нахилились в атмосфері ворожнечі, і се не могло не робити на них розкладального впливу. Тепер з тої епохи не лишилось майже і сліду.

Пояснює ся се не тільки тим, що радянський апарат, втягнувши ідеї робітничо-селянської влади на Україні, сильно розвинув ся, але і новою, по суті дуже знаменитою орієнтацією правобережних селян. Тепер майже не лишилось і сліду з петлюрівської орієнтації. Петлюрівщина перестала на Правобережжю бути політичною течією, котра, свого часу, охоплювала сільські верхи і середню частину сільського середняцтва, втягнувши за собою і сільські низи. Так звані комнезамові, т. е. комітети сільської бідноти, котрі явилися орудом класового розколу селянства, відіграли велику роль у за останні місяці українського села переживало своє повне приспособлення до радянської влади, до її методів і завдань.

То, що тепер відбувається на Україні, зовсім її переродило. Україна, котра не так ще давно представляла собою хаос з великим числом банд і бандитів, тепер має на картину незрівняно високої тривокости і організованості.

Армія.

Ні для кого не є тайною, що на Правобережжю відбували ся у нас маневри, котрі наробили в заграничній пресі багато злобного і тенденційного шуму. Справу представляло так, що радянська власть зосередоточує на Правобережжю немісцеву силу війська, пригортаючи несподіваний напад на своїх західних сусідів і т. д. Розумієть ся, се звичайна нісенітниця. Маневри ці мали в виду цілі військового навчання, але не скільки, що в наш намір входило також пригадати тим, хто се як було би забув, що червона армія існує.

Сотки дивних, безумних вістей про розклад червоної армії, появивши ся в білогвардійській пресі, розумієть ся, могли дати нашим найблизшим сусідам зовсім невправне про неї поняття. Тому представлялось необхідним пригадати на такий випадок, на котрій можна розглянути через добре побачення чеків, що червона армія не розпалась, а жне, і що, не дивлячись на стремління до миру, не менше, чим по всій країні, вона спосібна і готова її оборонити, е-

сли того будуть вимагати обставини.

Бандитизм.

У відношенні до бандитизму, як і у відношенні до питань господарських, політичних і воєнних, Україна ділиться на часті: Лівобережжю і Правобережжю.

Правобережжю було завжди базою бандитизму переважно петлюрівської, шовіністичної, куркульської манти. На Лівобережжю бандитизм мав в значній мірі анархістичну закріпленість, зв'язану з іменем Махна.

В міру того, як петлюрівщина тратила свою популярність, вона з політичної течії, охоплюючої широкі маси населення, перетворювалась в організацію воєнних відділів, при допомозі котрих Петлюра і його сторонники старались завоювати Україну. За останні місяці, в наслідок різкого звороту в нашому селянстві, відбувається перетворення цих відділів в невеликі бандитські шайки, чимленість котрих з кожним днем зменшуєть ся. Тепер таких, так сказати, кадрових бандитів числиться ся не більше двох-трьох тисяч людей.

Найбільш інтересне явище в історії бандитизму заключаєть ся в тім, що цілий ряд бандитських отаманів і головним робом, з ідейних бандитів, т. е. не звичайні розбійники, а ідейні націоналісти з бунтівних сільських учителів, взагалі з дрібно-буржуазної інтелігенції, з покаянням приходять і здають ся добровільно — під впливом того, що село їх виганяє з себе.

На Лівобережжю ми маємо переважно махновствуючі банди. До 1. червня бандити нахилились тут около 2-ох з половиною тисяч людей. Тепер се число зменшилось в кілька раз.

Деяке оживлене діяльності бандитів в місяці серпня замічаєть ся в Київській районі. Цілі їх — підірвати продовжувати кампанію шляхом нападу на сільні пункти, на продовольчі потяги і т. д. Так в бердичівській районі бандити спалили 7 тисяч пудів жити, коло Фастова бандити знищили продовольчий потяг, причім підчас катастрофи погубило около 40 тисяч пудів збіжжя, котре змішалося з землемілою людською кровю.

Если ясно собі представити історію розвитку і виродження українського бандитизму, то висновок буде надзвичайно оптимістичний для радянської влади на Україні.

Попередню петлюрівщина була широким політичним рухом в краї, де перевищує дрібно-буржуазне населення.

Відтак заострієть ся класова боротьба в селі і петлюрівці переміняють ся з масовою політичною партією в вузку, але всетаки численну оружну силу, в воєнні відділи, опираючі ся переважно на сільсько-куркульські елементи. Відтак процес розкладу петлюрівщини виявляєть ся в тім, що вона тратьє рядових селян і у неї лишають ся тільки бандитські кадри, котрі розпадають ся кінцею кінців на дрібні шайки. Перший період петлюрівщини виявляєть ся в стремлінні політично заволодіти Україною, другий період — воєнним порядком завоювати її, і третій теперішній період — се період розпаду многочисленних банд на дрібні шайки. Цілі їх — відістати Україну за обмануті надії.

Польща і Румунія.

Сей третій період характеризуєть ся тим, що петлюрівці не мають бази на самій Україні, а переносять свою базу за границю. Лідери петлюрівців або здають ся радянській власті, або втікають за границю і там вливають ся в румунські і польські штаби. Відповідно до того, дрібні шайки петлюрівщини перестали бути висловом українсько-національної ідеї, а стають органами заграничних штабів, маючих на цілі нанесення нам технічної воєнної школи.

Зовсім природно, що ми не можемо мирити ся з таким по-

ложенням, коли базою для дрібних розбійничих шайок являєть ся сусідня країна, котра не веде з нами війни. Се відноситься ся однаково як до Польщі, так і до Румунії.

Правда, п. Іонеску довго запевняв нас, що добросусідські відношення Румунії з Росією не переривали ся, але ми уважали, що се лише невмісна шутка. Тепер, коли ми як було-би підходимо до переговорів, положення може відразу повернутися в сторону мира. Треба перше всего зліквідувати бандитизм. Якбихось непереможних перешкод до закінчення мира я не бачу.

Що відноситься до Польщі, то ми цілий час готові були уважати, що, не дивлячись на ряд виниклих недорозумінь, головним робом іза того самого бандитського питання, не може бути і мови про якусь захитаність наших відносин до неї. І тепер еще я думаю, що мирні відносини постануть на дальшій. Але я повинен сказати, що захитаність, котра спостерігаєть ся тепер, є о много небезпечніше, чим ми думали три тижні тому назад.

У нас є цілий ряд документів, які свідчать без якого сумніву про те, як польські воєнні власті, польський генеральний штаб і, перше всего, його другий відділ бере приму, безпосередню участь в організованню банд, висиланих на нашу територію, в організованню загонівницьких ішнень, терористичних актів і т. д. Про се Чічерін в своїх нотах сказав достаточо. Польське правительство відповідає, що воно нічого не знає про оружну діяльність свого штабу, спрямовану проти нас. Хіба се не дивовижно?

Коли Савінков отверто хвалить ся своєю дружбою з Бельведером, — а він має в виду не швайцар в Бельведері, а особу займаючу вище становище, — коли на зйізх савінівців-терористів являють ся особи, які належать до польського штабу, коли 2 відділ генерального штабу систематично піддержує савінівські банди і заосмтрює їх документами, оружем і орудує контрреволюційних терористів, коли все те потверджуєть ся десятками документів і зйізнями свідків і ми предкладаємо польським властям зібрати ся в комісії, де ми їм предлоимо сі документи і виробимо кроки ліквідації бандитизму, — польське правительство відповідає: "Ми нічого не знаємо, нічого подібного нема".

Не меншим лицемірством являєть ся послання ся на Комуністичний Інтернаціонал. Розумієть ся, се братня наші організація, розумієть ся, ми оказуємо її гостинність. Але се — організація міжнародна. Вона існує у всіх краях. Вжеж порівнянне можуть йти з Комуністичним Інтернаціоналом, світовою організацією робітничої класи, оружені савінівські і петлюрівські банди, утворені спеціально для нанесення шкоди Радянській Україні і Росії.

Адже-ж в наших протестах діло йде не про "ідейні" центри російської контрреволюції, не про газети і комітети монархістичної, єсерівської та інших контрреволюцій, від котрих кишить в містах Румунії та Польщі. Тісну зв'язь вигнаніх російських поміщиків і лихварів з поміщиками і лихварями Польщі і Румунії ми розуміємо і з нею числимось, як не заперечуємо і своєї тісної зв'язі з працюючими Румунії і Польщі. Але від сего еще далеко до послання оруженіх відділів через границю.

Не маючи найменшої симпатії до поміщицько-капіталістичного ладу Польщі, ми однак маємо намір строго заховувати усяляку підписаного з Польщею угоду, бо ми хочемо мира. Не маючи найменшої симпатії до боярсько-куркульського ладу Румунії, ми готові однак заключити з нею договір, і ми маємо намір сей договір дотримувати. Зі сторони наших сусідів ми бачимо безперервну гру з огнем. Вони з нами не воюють.

БУРЖУАЗНИЙ ПЕРЕВОРОТ.

Провідник російського меншевізму Мартов, Мідюков з парижських ліво-кадетських "Последних Новостей", праві кадети з "Руля", В. Садовський з варшавської "Української Трибуни" і tutti quanti підголоски буржуазії на всі голоси вопіють про "буржуазний переворот" в Радянській Республіках. Серед їхніх відбитків тут — міщанства, обивательщини, спекулянтства, хапунів і ідеологів білої булочки, замішаної на крові робітничої класи — теж шамотня. Як же: запало "оренда-ми", "волею приватної ініціативи", "капіталістичними відносинами". А наш обиватель, наш худорлявий, жуликоватий, некультурний підприємець инакше сього собі не представляє як знову поворот до хижацького господарства, неминучим атрибутами якого є необмежене право карати й милувати — політична влада, в руках буржуазії.

Се метушня в стані ворогів комунізму, прихильників повороту (як би се не ховало ся, під якими підлевами би не подавало ся) примує, повертаючи круто в нашій господарній політиці, все твердіше засновувати основні принципи майбутніх відносин і все більш конкретно представити собі вже навіть деталі тих взаємовідносин.

Першим стає питання, над яким інколи лопить ся голова не зовсім свідомого робітника і селянина: чи є наша нова політика в господарстві кроком вперед, чи ми даємо позиції і відвоюємо за наслідком швидкості, яка ріжним політичним і "просто" спекулянтам дає право почувати наближене до їхньої вулиці великого свята.

Але їхні святкові настрої ніяк не повинні хоч трошки спантеличувати робітників і незалежних селян. Особливо не слід піддавати ся під їх вплив активним робітникам на місцях, на яких лежить величезний тягар конкретної відповідальності роботи і які часто-густо бувають відірвані від центра.

Відступаємо, чи йдемо вперед?

Щоби відповісти на се питання, треба уловити ся: від чого, від якої вихідної точки.

З початку революції у нас була єдина перспектива: війна, жорстока війна спершу партизанська, потім фронтова.

Сьому гаслові було підпорядковано абсолютно все. І як ми бачимо, що війна навіть в капіталістичних країнах змушувала хапати ся за найсуворішій централізацію, за найбільше зосереджене розпорядження всіма засобами боротьби (а такими є в війні все: і жива сила і природні багатства і засоби виробництва) — так і у нас ентузіазм боротьби створив лад своєрідно "комуністичний", відомий під іменем "військового комунізму".

Сей "військовий комунізм" був "комунізмом" споживчим і лише. Підпорядковуючи бойовим завданням економіку, він зупиняв її розвиток і відкидав назад.

Так у капіталістичних відносинах війна, почата під гаслами досягнення вищого стадія розвитку капіталізму — світової гегемонії одного надімперіалістичного об'єднання капіталістів, в наслідок розтрата капіталу відкидає суспільно-господарчі відносини назад (приміром сучасне становище країн "переможців", країн переможців у світовій війні).

Але війна класова, війна наша як раз веде ся під гаслом здобуття відправної точки для будовання нових суспільно-господарчих відносин.

Зараз же відправну точку твердо встановлено, бодай в межах радянських республік. Зетсь ся відправна точка — радянською владою, політичною владою робітничої класи.

Вони тільки — час від часу кидають горючий смолоскип під стріху нашої хати, і вони дивують ся, коли ми негодуюмо.

Всі наступи на фронтах і внутрішні радянських республік відбито і почала ся нова ера, ера будівництва.

Зрозуміло, що в будівництві ми не можемо базувати ся на зовнішні форми, на методи військовий комунізму. Відсталість і руїна нашого господарства змушує радянську владу дати волю творчій ініціативі і самодіяльності навіть досвідченій одиниці організаторів. Мета одна: будь-що-будь відновити розтрощене, розбудити, пустити в оборот продукційні сили для піднесення виробництва на найвищий етап.

Але слід не спускати одне: що даючи волю всякій ініціативі держави, радянська влада лишаєть ся найсильнішим підприємцем і хазіном стану, який зможе припинити ту чи иншу ініціативу, коли вона спробує стати силою ворожою виробничим класам, стати на шлях авантюристично-хижацької організації господарства — стати силою регресу а не поступу.

Отже вже з сього видно — чи ми справді переживаємо "буржуазний переворот", чи навпаки — переворот робить ся в головах обивателів і міщан, які за формою не бачать змісту, за тенденцією на державний капіталізм, чи коли можна так сказати "радянсько-державний капіталізм", не визнають тенденцій на комунізм.

Не відвоюємо ся, не відступаємо — а після вертіння на всі боки, по всім фронтам, після горючки й запалу боротьби стаємо на твердий ґрунт реальних господарчих відносин, стягаємо свої сили, регулюємо розпорощену не нашу по ідеології, але і не ворожу пролетаріату по її кінцевим інтересам стихію, даючи її повну волю в межах певної конституції розвивати й будувати продукційні сили. Разом із тим — чим скорше твердо й організовано станемо (а се є факт, ми стаємо все твердіше) — тим скоріше можемо повести планомерну боротьбу за відбудову господарства, за перетворення людства в позакласовий колектив виробників — за комунізм.

В. Блакитний.

НА ПОДІЛЮ.

В московських "Известиях" є поміщений лист з Виниці підписом В. Ріхтера, в котрім автор листа описує положення на Подільщині. Читаємо там між иншим слідуюче:

"Положене на Подільщині відносно тривокости радянської власті, настрою селянства, боротьби з бандитизмом не викликає ніяких безбесек. Наоборот, воно много тіпше, чим можна було сподівати ся. Мені приходило ся говорити з робітниками продовольчими товариствами, призначаючими з повітів Подільщини. Ці товариші, вчерашні курсанти, сміли енергична молодіж, з великим задоволенням ділялись з мною своїми враженнями.

Настрій селянства на Подільщині без сумніву за радянською власть, — кажуть вони, — нас всюди стрічали прихильно.

До продовольчого податку селяни відносять ся прихильно. "Що призначено — дамо". В многих селах селяни перші починали балачку про поміч голодуючим Приволжя. В декотрих місцевостях і селах вже організовано комітети помічч. Селяни добровільно і щиро жертвують, хто чим може.

Подільське селянство з охотою веде продукти в місто. "Радянські гроші" в русі.

Ціни в Виниці низші від одеських і київських. Недільний виницький базар до певної степені пригадує кольоритний, добрий, старий гоголівський ярмарок.

Боротьба з бандитизмом на Подільщині, після В. Всеукраїнського З'їзду Рад, проголошеного амністіїю показавши ся повстанцям і бандитам, прибрала цілком своєрідний ха-

рактер. Подільська Губчека бореть ся з бандитизмом не тільки оружем, скільки агітацією. І з великим успіхом. Тов. Горін — начальник відділу по боротьбі з бандитизмом, познакопив мене з дуже інтересною перепискою між ним і отаманом повстанських відділів. Сі листи, пояснюючі труднощі до зрозуміння психології, трагедію душі українського повстанця, — велика вартість для історика і романиста-психолога. В результаті переписання ся кількома листами, а часом і побачення ся, відбувшого ся на неутраляйнім ґрунті, отаман, отримавши докладні відповіді на всі питання і гарантію "недоторканності", являєть ся з своїми "козаками", зібравши в повний парад в Виницю до Підгубчеки.

Покавшого ся отамана і його козаків не вішають, навіть не розоружують, а беруть на службу. І не було еще случаю, щоби хтонебудь з них зрадив. Таким способом, до Підгубчеки добровільно явили ся отамани: Артем-Онищук, Пушкар, Ходак, Цимбарюк, Присяч, Нечай і Нестеренко.

В Підгубчеку автор листа познакопив ся з отаманом Нечаем. Се добрий, бравий козак, герой неапанасового роману з повстанського життя. "Яго вішати ведуть, але щоби оруже було при немі!" — сміючись рекомендував мені Нечай тов. Горін.

При допомозі Нечая, Онищука і др., перейшовших на нашу сторону повстанців, бандитизм на Подільщині значно зменшив ся, менше спокійні лісові бандитські повіти Лівинський, Ольгопільський і Брест-Лавський, де бродять бандити Заболотного.

По словам Нечая, серед отаманів поодиноких повстанських відділів нема ніякої згоди, а наоборот, сталі сварки, бійки і навіть убійства на ґрунті честолюбства.

В спорі за старшинство отаман Лихо власноручно убив полковника Хмару, сам Нечай вбив 25 шомполів отаманів (старшого брата) убив Пушкар, а Онищук насильно підчинив собі Ходака і Шевчука.

Взагалі жите українських повстанців, зневажених селянами за грабіння і здирства (один отаман Лихо награвив поверх 40 мільонів контрибуцій), зовсім позбавлене тої краси, того героїського патосу, котрі приходило ся спостерігати серед сибірських повстанців, які борять ся за угнетених проти угнетателів, а не на оборот, як подільські.

ЗАОСТРЕНЕ БОРОТБЫ НА ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Як в інших краях так само і в Чехословаччині буржуазія та військова реакція починають підносити голову. В цілій країні починає зростати жандармський терор проти вського робітничого руху. Поліція забороняє збори робітників, а провідників арештує.

Недавно арештовано одного з визначних теоретиків комуністичного руху на Чехословаччині тов. Скалака, який вибрав ся на Карпатську Україну для розслідування тамошних відносин. Робітничу пресу піддано якнайстрогойшій жандармській цензурі. Настає стисла консолідація правих партій.

Сторонники Крамаржа явно братають ся з опричниками вранглівськими, а чеські підприємці уживають їх за страйколомів та погромщиків чеського робітництва. Правительством, котре разом з парламентом є вірним слугою в руках чеської і французької буржуазії, чим раз більшими кроками йде слідом за гортівськими та югославянськими білогвардійцями і без ніякого вагання нищить всякі "демократичні" рештки перших днів революції, які ще сяко-так держались до недавня. На днях прийнято закон про знесення виборчого права в рядах армії.

Сей закон затвердив сам Масарик, який, тільки пускаючи блахману в очі чеських воєнків про "demokraticke republiku", зумів удержати чеських воєнків.

Позбувши ся зовнішніх ворогів, чеський жовнір тепер мусить покійно піддатися на службу чеських панів та генералів-добробічів. Державна влада в найблизшій часі має перейти в руки поміщиків та клерикалів.

На місце теперішнього урядового, значить дійсно крайночорносотенного уряду має утворитися парламентарний кабінет на чолі зі Свегаєм, провідником поміщиків. Закордонний міністер Бенеш робить невтомні спроби зібрати докучи себе всю контрреволюцію Середньої Європи, щоби утворити сильний мур проти більшовизму, коли севентуально пічне валити ся Польща під натиском польського пролетаріату. Коло нього заскакує також і Петрушевич; йому то також треба завдячувати і всі ті експерименти, які петрушевичівські опричники перепровають з галицькими стрільцями по таборах.

Та як з одного боку підносить голову контрреволюція, так з другого в обороні життєвих своїх інтересів кріпко організуєть ся чеське робітництво. Чехія нині стоїть знова на передодні тяжких заворушень, тільки на сцену боротьби виступить сьогодні вже кріпко організований пролетаріат цілої чехословачької республіки. Чеські промисловці починають зменшувати робітникам платню. Се тому, щоби відвернути конкуренцію з закордонними фабрикантами. Вони не уважають на те, що ціни на споживчі товари підносять ся.

Де нема надії, там підприємці замикають фабрики, а робітників викидають на вулицю. Се шоденне явище. Се викликає страшне обурення з боку робітництва. Найбільший рух між робітниками кинуть тепер на Моравській Оставі в коді, а наоборот, сталі сварки, бійки і навіть убійства на ґрунті честолюбства.

Вспалахнула на чехословаччині. На недавній конференції об'єднали ся чеська, польська, українська (карпатська) і німецька секції в одну партію. Комуністичний рух на Чехії прибрив незначний великий розміри, по мимо всяких переслідувань з боку правительств, а може і якраз тому. Чеське робітництво вже очунило з того національного шовінізму, яким захлинули їх чеські соціалісти і соціял-демократи. Робітництво за час тривання республіки мало добру нагоду переконатися, що се таке соціял-демократи та соціял-патріоти. Ці партії з кожним днем тратьє своїх членів на користь Комуністичної Партії.

Щоби не пропасти цілковито, ці обі партії (соціял-демократи і чеські націонал-соціалісти) мають залучити ся разом, щоби спільними силами бороти ся з духом власного робітництва. Але роля соціял-демократів на Чехії відіграєть ся з духом власного робітництва. Вони не мають чого шукати. Вони є свідомі і тому без ніяких церемоній дуть ся з аграрниками та клерикалами, щоби не допустити до зросту сили чеського пролетаріату.

Теперішній організаційний стан чеського робітництва дає надії та запоруку, що останні дії для соціял-зрадників уже не удаліся. Приходить нова активна сила на арену життя: се Об'єднана Міжнародна Комуністична Партія Чехословаччини.

Г.

("Наша Правда").

В Москві сформовано компанію для ведення заграничної торгівлі в імені сов. правительств.

ЛОНДОН, 21. жовтня. — Агенція Райтера телеграфує, що в Москві сформовано компанію, яка в імені совітського правительства буде провадити торгівлю з заграничними країнами. За ведення торгівлі компанія буде діставати від совітського правительства умовлене комісією.